

directa y traducción inversa. Gyde Hansen compara los datos obtenidos mediante Translog y retrospectión con el análisis y la evaluación del producto (el texto traducido) para concluir que las estrategias de solución difieren mucho entre los diversos traductores y están relacionadas con su grado de concienciación del camino elegido. Elisabeth Halskov investiga los procesos de comprensión de textos periodísticos y jurídicos, M. Silvgaard Anderesen nos presenta sus reflexiones sobre el proceso de traducción de metáforas bajo el sugerente título «¿Es curable la metaforofobia?» (*Its Metaphernphobie helibar?*); Astrid Jensen estudia las traducciones «contra reloj»; y finalmente Inge Livberg e Inger M. Mees analizan el uso de diccionarios en traducciones del danés al inglés bajo diferentes condiciones.

Este volumen monográfico es, sin duda, una buena fuente de referencia para todos aquellos que se interesan por realizar en nuestro campo estudios empírico-experimentales, basados en datos cuantitativos y cualitativos, para esclarecer, con un instrumento no siempre simple de manejar pero transparente, cuestiones puntuales del proceso de la traducción. El libro es un buen ejemplo para mostrar que en traductología se pueden cumplir a rajatabla los postulados

más determinantes definidos por la teoría positivista, siempre teniendo en cuenta lo que afirma Klaus Kaindl, de la escuela de Viena: «los objetos de investigación de las ciencias filosóficas y culturales difícilmente pueden aislarse en un experimento, como bien apuntó Bayerz, de la misma manera como lo hacen las ciencias naturales, sino que dependen en alto grado de una abstracción teórica».

Si hay algo que se echa en falta en esta recopilación de artículos es precisamente una presentación del constructo teórico en el que, sin lugar a dudas, se apoya el grupo de trabajo TRAP para dar un marco a todos los experimentos descritos, pues, sin esta base (y pese a lo que afirma el eminente profesor Daniel Gile: «la observación sistemática de la realidad es un acto científico *per se*») nos encontraríamos ante una gran cantidad de datos difíciles de relacionar entre sí y nos preguntaríamos: «bien, ¿y ahora qué?». Desde aquí pido, por ello, a los autores, que nos esbozen su planteamiento teórico, a ser posible en la próxima entrega de esa admirable colección que son los *Copenhague Studies in Language*).

Willy Neunzig

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

DE LINDE, Zoé; KAY, Neil

The semiotics of subtitling

Manchester: St. Jerome Publishing, 1999, 107 p.

Fa només uns quants anys que alguns autors que treballen en el camp dels estudis sobre la traducció es dediquen a analitzar la traducció audiovisual. Zoé de Linde, una de les autores d'aquest volum, és coneguda entre els qui es dediquen a aquest tipus de treballs pels articles que ja havia publicat en diverses revistes d'especialitat. Fins fa poc temps encara es debatia si la subtitulació podia ser qualificada de traducció. La causa principal és la subordinació de la traducció a la imatge, però alguns autors (p. 3) mostraven reticències,

sobretot perquè es tradueix un sol canal cinematogràfic, l'acústic —i es deixa de banda el visual, tret d'alguns rètols que puguin aparèixer en pantalla i que estiguin estretament relacionats amb el fil argumental—, i encara dins del canal acústic, en general, només els signes verbals que provenen dels diàlegs —i sovint no es tradueixen, per exemple, les lletres de les cançons.

En el primer capítol d'aquest llibre es tracta de la traducció audiovisual des d'un punt de vista general, és a dir, les diverses moda-

litats de transferència lingüística que s'utilitzen, com, per exemple, el doblatge, les veus sobreposades o la interpretació simultània, i es distingeix entre els subtítols oberts, adreçats a tot el públic, i els tancats, habitualment emesos per mitjà del teletext, als sectors de la població amb dificultats d'oïda.

La resta del treball de Zoé de Linde i Neil Kay s'endinsa concretament en la confecció de subtítols per a sords. Des de fa anys els diversos professionals europeus relacionats amb la subtítolació (i associats en organismes com l'European Society for Screen Translation) reclamen que s'acordin uns criteris homogenis per a l'elaboració de subtítols, de manera que els treballs que empreses de subtítolació, mitjans de comunicació i investigadors de les universitats realitzen comparteixin uns patrons comuns. De moment, aquesta homogeneïtzació haurà d'esperar encara un quant temps, perquè els avenços en aquest sentit han estat força discrets. Per això, *The semiotics of subtitling* té un interès tan destacat.

El segon capítol analitza les característiques que han de tenir els subtítols que s'adrecen a una audiència que no rep el senyal acústic. La conseqüència és que els subtítols tancats han de recollir la informació que la resta d'espectadors senten. Així, el llibre proposa uns criteris per a marcar, per exemple, els elements suprasegmentals, com ara l'èmfasi, el to de veu o altres efectes sonors, com poden ser una porta que grinyola o el soroll d'un riu de fons.

Voler incloure tota aquesta informació acústica per força repercuteix en el volum d'informació argumental que el producte conté, que dependrà, al seu torn, de la velocitat de lectura mitjana (capítol tercer) dels espectadors. Però no existeix un públic homogeni per a cada producte audiovisual, això ho saben bé els cineastes, i especialment els publicistes. En el cas dels subtítols, a més, cal tenir en compte que la competència lingüística del sector de públic amb dificultats d'oïda depèn, sobretot, de si es comuniquen habitualment per mitjà del llenguatge de signes, o bé si són oralistes.

Una altra de les característiques fonamentals de la subtítolació, tant de la interlingüística com de la intralingüística, aquesta darrera per a sords, és la transformació que pateixen els guions en ser traslladats del canal oral a l'escrit. Aquest tret propi dels subtítols és estudiat en el capítol quart, on es fan certes recomanacions sobre el tipus de llenguatge que cal emprar en els subtítols, tenint en compte que (p. 26) cal integrar-los en l'estructura semiòtica del film i que s'han d'acomodar, com ja hem apuntat, a les capacitats de lectura dels espectadors.

La resta del treball parteix de la recepció dels subtítols per part dels espectadors, un punt de vista que no ha estat tan estudiat com caldria, ja que sovint són qüestions purament tècniques les que fan que els espectadors qüestionin la fidelitat dels subtítols respecte de l'original. En concret, en el capítol cinquè s'expliquen els mètodes que s'utilitzen per reflectir les respostes dels espectadors i s'indica de quina manera es poden extraure conclusions a partir de cadascun dels mètodes sobre qüestions tan variades com poden ser les opinions dels espectadors o el moviment dels ulls per tal de captar la imatge de tota la pantalla i llegir simultàniament els subtítols.

En el capítol sisè s'analitzen els subtítols apareguts en una sèrie de programes en llengua anglesa de gèneres tan variats com els dibuixos animats, les sèries dramàtiques, els magazines o els concursos. I en el setè, les peculiaritats de la subtítolació per a nens. En concret, i en tots dos capítols, s'han tingut en compte tres aspectes per a conèixer les preferències del públic: la sincronia entre el so i el subtítol, entre la imatge i el subtítol i, finalment, les diferències entre el text oral i l'escrit.

Les conclusions reflecteixen la necessitat de condensar la informació textual, que de mitjana arriba al quaranta tres per cent respecte al volum d'informació que contenen els diàlegs orals; o bé la relació entre el tipus de programa i el ritme d'inserció dels subtítols. Es tracta d'uns resultats que

no es poden obviar a l'hora d'elaborar subtítols.

En el darrer capítol del treball, el vuitè, s'han tingut en compte de quina manera els aspectes següents afecten la recepció dels subtítols: el ritme d'inserció, l'entrada del subtítol respecte del diàleg, la importància dels canvis de plànol, la condensació del llenguatge i la presència dels actors en la pantalla.

Finalment s'inclouen com a annexos les transcripcions dels programes subtítolats amb les preguntes que havien de respondre els subjectes que participaven en els experiments, els fragments d'audiovisuals subtítolats, el registre dels moviments d'ulls que es van poder percebre i un resum de les

característiques dels informants que van participar en el treball.

The semiotics of subtitling és un estudi complet i rigorós sobre la recepció dels subtítols, que inclou prou material per a comprendre quins factors intervenen en l'avaluació dels subtítols per part de l'audiència amb dificultats d'oïda. Esperem veure més treballs en aquest camp de manera que puguem tenir una visió clara de les variables que afavoreixen una valoració positiva dels subtítols.

Laura Santamaria

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

REIß, Katharina

Translation Criticism. The Potentials and Limitations:

Categories and Criteria for Translation Quality Assessment

Nueva York: American Bible Society & Manchester, UK: St. Jerome Publishing Co., 2000, 127p.

(Traducció de Erroll F. Rhodes)

Es un hecho lamentable, como lo vemos por las referencias bibliográficas lingüísticamente limitadas de sus publicaciones, que la mayoría de los autores de libros sobre traducción tengan conocimientos insuficientes de lenguas tan importantes como el alemán, el español y el francés, sin hablar ya del ruso o cualquiera de las lenguas orientales. Por consiguiente no conocen los textos básicos sobre traducción escritos en estas lenguas¹. Esta limitación se ha tratado de remediar mediante la publicación de un número de antologías, sobre todo en inglés, de extractos de escritos históricos sobre el tema², pero hay muy pocas traducciones completas de obras de cualquier período.

Por lo tanto valoramos positivamente que casi treinta años después de la publicación en 1971 de *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik: Kategorien und Kriterien für eine sachgerechte Beurteilung von Übersetzungen* de Katharina Reiß, esta obra fundamental sobre la evaluación de las traducciones esté al alcance del mundo anglófono. Un conocimiento anterior de esta obra sólida y sensata podría haber evitado que muchos autores, tratando de este tema, repitieran lo que Reiß ya había formulado en su tiempo de manera mucho más directa y sencilla. La traducción ha corrido a cargo de Erroll F. Rhodes, específicamente para los traductores de la American Bible Society,

1. La única excepción parece ser la *Stylistique comparée du français et de l'anglais* de Vinay y Darbelnet, obra bien conocida en el mundo anglófono, probablemente por su naturaleza esencialmente aplicada.
2. Por ejemplo, obras como Gallén et al. (2000); Renner (1989); Kelly (1979); Lefevre (1992); Schulte y Biguenet (1992). Entre ellos solamente Gallén et al. presentan el texto original junto a la traducción.